

Verwachting

Voorganger: Ds. Jurjen Zeilstra

Lezingen:

1^e schriftlezing: Exodus 12, 15-20

2^e schriftlezing: Filippenzen 2, 5-11

3^e schriftlezing: Johannes 13, 1-15

Inleiding

In een geladen volzin die zijn weerga niet kent spreekt de evangelist van een beslissend uur dat gekomen is en van een terugkeer tot de Vader. Juist dan stelt Jezus een daad van liefde die gaat tot het uiterste. Hij wast zijn leerlingen de voeten. Wat verwachten wij van het Paasfeest? Wat verwachten wij van elkaar... en van God?

Thema: Vol verwachting uitzien

Overdenking

In het beeld 'Verwachting' van Deodaat Visser zie ik een symboliek van in verwachting zijn van wat je nu nog niet kent, maar waar je wel ideeën over kunt hebben en in die betekenis zin aan geeft. In symbolen kun je soms een voorafschaduwung zien van wat gaat komen. Zoals een zwangere vrouw tot aan de bevalling in onzekerheid leeft, maar zich toch voorbereidt op wat ze hoopt dat komen zal.

Zo ook zie ik Jezus in het Johannesevangelie anticiperen op de kruisiging. Dat doet hij niet door allerlei maatregelen te nemen. Jezus schiet niet in de verdediging. Hij verstopt zich niet. Hij raakt niet geobsedeerd met zijn eigen veiligheid. Jezus stelt zich eenvoudigweg beschikbaar voor de liefde van God. Dat doet hij door een symbolische handeling die de leerlingen diep moet hebben geraakt. Door te knielen en hun de voeten te wassen, schokt hij ze door de rollen om te draaien. Zij, de leerlingen, worden, door hem, de meester, liefdevol verzorgd.

Zodoende toont Jezus hun de mentaliteit van het Koninkrijk van zijn Vader. Dat is geen rijk op zwaarden gebouwd. Hoe slecht hebben niet alleen de leerlingen, maar ook latere christenen dit woord begrepen! Telkens weer is de verwachting gewekt dat met daadkrachtig optreden met geweld de problemen konden worden opgelost. En natuurlijk zullen de slachtoffers blij zijn wanneer ISIS wordt verslagen. Het is vast wel waar dat het nodig is de wapens op te nemen tegenover zoveel wreedheid en dwingelandij. Maar laat u niet wijsmaken dat het daarna vrede wordt. Er zullen telkens weer nieuwe geweldenaars opstaan. Wij hebben niet alleen de oorlog te winnen, maar ook en vooral de vrede. Dat laatste is vele malen moeilijker dan het eerste. Hoe bereiken we de harten

van mensen in geweld verstokt? Ik weet het niet. Maar ik weet wel dat het zonder de mentaliteit van dienen die we herkennen in de Christus die mensen de voeten wast, nooit zal gebeuren.

De evangelist heeft de geschiedenis bewerkt. Johannes houdt er een eigen interpretatie op na. Zoveel ruimte kent de bijbel. De vier evangelisten vertellen elk een eigen verhaal en het meteen te willen harmoniseren is jammer en gebeurt in de bijbel juist niet. Juist het feit dat de vierde evangelist Jezus heel hoog heeft, hij heeft letterlijk een hoge Christologie, Christus is onlosmakelijk verbonden met God... juist die visie, maakt het zo indrukwekkend dat de evangelist Jezus ziet knielen als een bediende, een slaaf, iemand die geen andere zorg heeft dan klaar te staan voor zijn meester. De evangelist Johannes, heeft hier, zoals op zoveel plaatsen een unieke, een heel eigen timing en een invulling die niemand anders heeft. Alleen in het vierde evangelie wast Jezus de leerlingen de voeten aan de vooravond van zijn lijden. De andere evangelisten hebben op deze plaats de instelling van het Avondmaal. Dan viert Jezus met zijn leerlingen het Pascha. Dat is het feest van de ongezuurde broden, waarmee de Joden de uittocht uit Egypte herdachten.

Het mooie van deze viering is, dat het een ritueel is om de Exodus present te stellen. Door het feest van de ongezuurde broden te vieren, gedenk je niet alleen. Je actualiseert. Je zegt in feite: De kracht van dit feest is dat we het nu vieren, vandaag! Te midden van alle verdriet en ellende van deze, onze eigen tijd vieren wij Paasfeest. De overwinning die wij gedenken is de uittocht uit de slavernij van Egypte. De overwinning die wij verwachten is de uittocht uit de impasse van onze eigen tijd. Dan wordt het ineens heel persoonlijk, want iedereen kan zich daarbij weer andere moeilijkheden indenken. De een leeft met een groot verlies. De ander met ziekte. Weer een ander ziet zijn pogingen om werk te vinden telkens weer stranden.

Het Johannesevangelie kijkt af van de andere drie, omdat Jezus hier, aan de vooravond van het Paasfeest, wel maaltijd heeft met zijn leerlingen, maar dit is niet het Joodse Pascha, niet de maaltijd van de ongezuurde broden, die zij hier nuttigen. Dat komt omdat Johannes het zo ziet dat Jezus het Paaslam zelf *is*. Hij is het lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt. Het

is alleen in het vierde evangelie dat Johannes de Doper dit zo zegt, terwijl hij op Jezus wijst.¹ In het Johannesevangelie sterft Jezus aan het kruis op het moment dat de lammeren volgens het voorschrift van Mozes werden geslacht, op de voorbereidingsdag van Pesach.²

Midden op de dag wordt Jezus door Pilatus veroordeeld en weggeleid om gekruisigd te worden en hij sterft vlak voor het begin van de sabbat.³ Maar voordat hij sterft weet deze Jezus dat alles is volbracht.⁴ Zo wordt zijn kruisiging, paradoxaal gesproken, een opgang tot God, terwijl voor ons oog een vernedering door mensen wordt voltrokken.

In de vroege kerk is dit mystieke geheimenis bezongen in een intens beleefde hymne van grote verwachting.

Laat onder u de gezindheid heersen die
Christus Jezus had.
Hij die de gestalte van God had,
hield zijn gelijkheid aan God niet vast,
maar deed er afstand van.
Hij nam de gestalte aan van een slaaf en

werd gelijk aan een mens.

En als mens verschenen,
heeft hij zich vernederd en werd
gehoorzaam tot in de dood -
de dood aan het kruis.
Daarom heeft God hem hoog verheven
en hem de naam geschonken die elke
naam te boven gaat,
opdat in de naam van Jezus elke knie zich
zal buigen, in de hemel,
op de aarde en onder de aarde, en elke
tong zal belijden:
'Jezus Christus is Heer,' tot eer van God,
de Vader.

Met andere woorden, dit verhaal is nog niet af. Er staan nog altijd beloften uit. Er is nog een wereld te winnen. Telkens opnieuw voegen zich stemmen in het koor. Telkens opnieuw zijn er uitdagingen, is een oorlog, hongersnood en zijn er mensen op de vlucht, kan de mens naast je eenzaam zijn. Dan te gaan staan naast deze Christus, die heeft geknield voor mensen, ter ere van de liefde van God, dat is een opdracht voor u en voor mij.

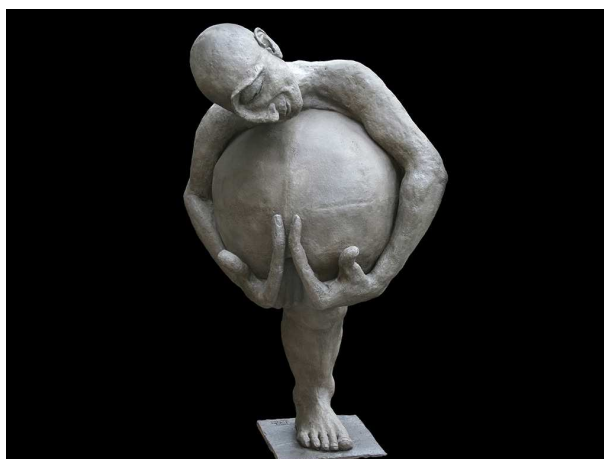
Noten

¹Johannes 1, 29 en 36.

²Johannes 19, 14 en 31.

³Johannes 19,31. Cf. Exodus 12,6.

⁴Johannes 19,28.

Figuur 1: Beeld Deodato Visser *Verwachting*